

**Vadászatra jogosult működési köre, ellenőrzési köre, az elháríthatóság,
jogi és tárgyi korlátok**

Dr. Hevesi Kristóf ügyvéd

Professzor Úr előadásából megismertük a legfontosabb nagyvadfajaink területhasználata és mozgásaktivitását, megtudtuk, hogy milyen mesterséges akadályok léteznek, azoknak milyen a hatása és a mozgás befolyásolásának lehetőségeire is kitért.

Ennek alapján pontos képet kaptunk arról, hogy mi az, amit lehet.

Most pedig megkísérlem valamilyen módon összefoglalni azt, ami eddig elhangzott.

1. Okozati összefüggés

Az új felelősségi alakzat a károkozó oldalán az elvárhatóságra, a felróhatóságra nem hivatkozik, a felelősség fennálltát a kárt okának mibenléthez fűzi.

Akkor áll fenn a felelősség, ha a magatartás

- nem ellenőrzési körön kívül eső elháríthatatlan ok.

Kérdés, hogy **az okozati összefüggés** miként vizsgálendő, az hogyan kapcsolódik a kimentéshez? **A kártelepítés magában foglalja az okozati összefüggést is vagy sem?** A kártelepítés esetén kell-e külön vizsgálni az okozati összefüggést vagy a kár bekövetkezte esetén az okozati összefüggés is fennáll?

A vadászatra jogosult felelősségét megállapító szabály a vadászatra jogosultat arra az esetre jelöli ki, ha a vad kárt okoz. A mentesülés is az ok meghatározott jellemzője esetén áll fenn. Telepített felelősség esetén is okozati összefüggésben kell tehát álljon a magatartásnak a kárral ahhoz, hogy felelős felelőssége megállapítható legyen és az külön vizsgálni kell, mielőtt a kimentési ok fennálltát vizsgálnánk.

A következő kérdés, hogy **telepített felelősségnél a felelős magatartásának vagy a károkozó magatartásának kell okozati összefüggésben álljon a kárral?** Fontos, hogy más telepített felelősség esetén, mint pl. a gondozónál a kimentés azon múlik, hogy a felelős a károkozó viszonyában miként járt el, és pedig felróhatóan megszegte-e kötelezettségeit vagy sem. A vadászatra jogosult esetén azonban ez nem került meghatározásra.

A Ptk. 6:521 szerint „*Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.*”

Kinek a szempontjából kell tehát előre láthatónak legyen a kár, a kárt ténylegesen okozó szempontjából, vagy a ténylegesen felelős szempontjából ahhoz, hogy a felelősség fennálljon?

A 6.:563 alapján a vad. jogosult a vad által okozott kárért felel.

Az okozati összefüggésnek e szerint a vad magatartása és a kár között fenn kell álljon, azt külön kell vizsgálni. A vad azonban cselekvőképtelen, nincs belátási képessége, semmilyen kárt sem lát előre. **Következetes nyelvtani értelemzéssel tehát nem állapítható meg okozati összefüggés a vad magatartása és a kár között, az előre láthatóság kizártsága miatt.**

Ha ennek ellenére a vadászatra jogosult pozitív felelősségének megállapíthatóságát feltételezzük, akkor **az okozati összefüggés szempontjából a vadat, mint eszközt kell tekintsük** – esetleg, mint cselekvőképtelen személyt - és azt vizsgáljuk, hogy a vad.jog. látta-e a vad károkozását előre, és ha nem, akkor látnia kellett volna.

Az okozati összefüggés szempontjából nyilván az adott eset vizsgálendő, hiszen az, hogy a vad általánosságban kimegy az útra vagy leeszi a szőlőt, nyilván látható előre, de az, hogy a vad akkor és ott megy ki az útra, ahol és amikor, ill. akkor és ott megy be a kertbe, ahol és amikor, nyilván abban az esetben, ha nincs valami kifejezett esemény, magatartás, ami a vadat oda űzi, vagy oda vonza, nem látható előre. Konkrét példával az, hogy július 24.-én éjjel a szarvas bemegy a szőlőbe, nem látható előre, de az, hogy aszálykor a szarvas bemegy a szőlőbe, már igen.

2. Ellenőrzési kör

Ha fennáll az okozati összefüggés, akkor vizsgálendő az ellenőrzési kör.

Az ellenőrzési kör ill. **az ellenőrzési körön kívüli elháríthatatlan ok mibenléte tekintetében nem lehet szempont az előreláthatóság**, mert akkor az okozati összefüggést bíráljuk el, nem pedig a kimentést.

Az elmúlt hetekben, amíg az előadásra készültem, egyre szilárdabb lett azon meggyőződésem, hogy a körök elhatárolása feltétlenül szükséges bármely, „kör” alapú felelősségi alakzat értelmezéséhez.

Így habár az előadás címe a működési kör, úgy érzem fontosabb és hasznosabb is és annak alapján az ellenőrzési kör valamiféle meghatározásának irányába lépéseket tenni, különösen, hogy az eddig elhangzottak alapján kézenfekvő annak összefoglalása, hogy mit az amit a vadgazdálkodó csinál, ill. mit ellenőrizhet.

Annyi támpontunk van az Mt. indoklásából, hogy **a működési kör tágabb fogalom, mint az ellenőrzési kör.**

Mivel a Hargitai féle jogi fogalomtár sem adott útmutatást, a továbbiakban az értelmező kéziszótárhoz folyamodtam, ahol azt találtam, hogy

Működés – az a tény, hogy v.mi működik. Működik – tevékenységet fejt ki. Működtet – oda hat, hogy v.mi működjön.

Őszintén szólva nem érzetem magam okosabbnak, legalaposabb töprengéssel is oda jutottam, hogy a vadgazdálkodó **működési köre az a kör, amelyben tevékenységét kifejti, amely körben odahat, működést idéz elő.**

A szótár szerint a tevékenység tartós, rendszeres cselekvést jelent, a tevékeny ember cselekvésben serény, buzgó. A tevékenység tehát a cselekvés rendszerességét kifejező szó.

Ennek alapján **a tevékenységi kör az a kör lehet, amely körben a tevékenykedő személy tartós, rendszeres cselekvést fejt ki.**

Működési kör tehát = a tevékenységi körrel, azok szinoním fogalmak.

A vadgazdálkodó működési vagy tevékenységi köre tehát mindazon cselekvések összessége, amelyet a vadgazdálkodói ebbéli minőségében kifejt.

Az ellenőrzési kör ennél szűkebb kör. Ezt nem csak az Mt. indoklásából tudjuk, de logikus is, hiszen az ellenőrzés a tevékenységnek csupán egy része.

Az ellenőrzés igen szerencsétlen kifejezés a felelősség szempontjából, mivel aki ellenőriz, az az ellenőrzés tárgyát vizsgálja. Az ellenőrzés csak célzatos lehet, tehát a vizsgálat valamilyen meghatározott szempont alapján történik.

Az ellenőrzés eredményeként megtudja, hogy mi az ami van és ami van, az az ellenőrzési szempontok alapján megfelelő-e.

Az ellenőrzés lehet

- törvényességi ell., hatékonysági ell., stb., ahol az ellenőrzés típusa határozza meg a vizsgálati szempontot.

No. de az ellenőrzés általában, szempont nélkül mi? **A szempont nélküli ellenőrzési kör miként határozható meg?**

Ezt követően megvizsgáltam az első előadásban felsorolt jogszabályokat, és azt találtam, hogy **az ellenőrzést, mint cselekvést vagy mint kötelezettséget a jogalkotó egyetlen helyen sem említi a vadászatra jogosult viszonyában!**

Ez vélhetően nem jelenti azt, hogy a vadgazdálkodónak ekként ne lenne felelőssége. Van ilyen, méghozzá a fejlett nyugat élbolyát vezető Németországban, ahol a vadgazdálkodó egyáltalán nincs felelőssége a vadak által okozott károkért, mert ott az az elv, hogy az ember képes vigyázni az állatra, így a vad megjelenése és károkozása együtt jár az étellel. Hazánk sajnos még nem tart itt, tehát feltételezhető, hogy az ellenőrzési kör meghatározása a felelősség pozitív tartalmát hivatott meghatározni, nem pedig a nullát.

Ha nincs konkrét jogi ellenőrzési kötelezettség, és nincs meghatározva az ellenőrzés szempontja, akkor mi lehet az ellenőrzési kör? Mit kellhet, mit lehet ellenőrizzen a vadászatra jogosult?

Általánosságban nyilván azt, hogy a vadászatra jogosulti kötelezettségeinek eleget tett-e. Ez pedig ellenőrizhető. Akkor viszont az ellenőrzési kör azonos a tevékenységi körrel, ami ugye nem igaz.

Tovább gondolkodtam, és a következő lépésként arra jutottam, hogy az ellenőrzési kör egy „eredménykötelem”. Ha az ellenőrzés célzatos magatartás, akkor azt kell és lehet ellenőrizni, aminek eredménye van, és az az ellenőrzés célja, hogy az eredmény megvalósulását vizsgálja

Látható viszont, hogy **a vadászatra jogosult törvényi kötelezettségei jelentős részének nincs, ill. nem lehet kézzel fogható eredménye.** Annak, hogy a vadász bejárja a területet, nincs eredménye, ott csak az vizsgálható, hogy a bejárás megtörtént-e.

Akárhogy is forgattam tehát, arra jutottam, hogy **annak a meghatározása, hogy az ellenőrzési kör minek az ellenőrzését takarja, álláspontom szerint kijelentő módban nem megválaszolható.**

Nem marad más akkor tehát, mint **a feltételes módban megpróbálni, ahogy viszont már meghatározható az ellenőrzési kör mégpedig úgy, hogy az ellenőrzési kör az, amit lehetséges ellenőrizni.**

3. Elháríthatóság

Mint arról már szó volt, az elháríthatóság egyrészt vizsgálendő fizikai szempontból - rendelkezésre áll-e eszköz, magatartás, amely képes az elhárításra.

Másrészről jogi szempontból vizsgálendő, azaz akként, hogy az a magatartás, ami az adott károkozó magatartás elhárításához szükséges, jogilag megengedett-e. Itt elsősorban az első előadásban ismertetett törvényekre utalok, melyek a vad károkozása fizikai elhárítását akként korlátozzák, hogy az elhárító magatartás – akár eszköz kihelyezése, akár tényleges fizikai aktivitás, akár a környezet átalakítása, összefoglalva nevezzük az elhárítás fizikai eszközeinek – nem ütközhet ezen jogszabályok bármely rendelkezésébe, mert akkor az elhárítás jogellenessé válik.

A fizikai eszközök számára tehát az a korlát, hogy azok alkalmazásával a vad. jogosult nem valósíthat meg jogszabálysértést.

A vadkár elhárítását célzó fizikai eszközök egy része eleve olyan mechanizmussal dolgozik, ami nem ütközik jogszabályba – pl. fényvisszaverő prizma, vadsíp -, egy részük viszont alapvetően igen – pl. kerítés -, így azok alkalmazása csak korlátozott mértékben, és szakhatósági engedéllyel alkalmazható – Az Erdőtv. vhr. (2009. ÉVI XXXVII. TÖRVÉNY VÉGREHAJTÁSÁRÓL SZÓLÓ) 153/2009. (XI. 13.) FVM RENDELET – pl. kimondja, hogy a vadkárelhárító kerítés létesítése meghaladja a rendes erdőgazdálkodás körét, ezért az csak abban az esetben létesíthető, ha a vadászati hatóság véleménye szerint az erdősisítés védelme csak a kerítéssel biztosítható, és meghatározza a kerítés pontos műszaki paramétereit és az t a maximális időt is, ameddig egy kerítés adott helyen használható – az idő elteltével a kerítést le kell bontani, akkor is, ha az nyilvánvalóan azzal jár, hogy a vad arra fog járni, lévén, hogy a bontásnak éppen az az oka, hogy a vad szabad mozgását csak ideiglenesen korlátozza.

Innen a téma további elemzése túlmutat 15 perc lehetőségein, annyi fér még ide, hogy **ha ismerjük az károkozó magatartást, akkor a lehetséges annak felmérése, hogy az adott károkozó magatartás fizikailag elhárítható-e, és az elhárításhoz szükséges magatartás megengedett-e.**

Ez esetben pedig meghatározható úgy

az ellenőrzési körbe tartozó elháríthatatlan ok

hogy, amit a vadászatra jogosult ellenőrizni képes, és ami ebben a körben jogilag és fizikailag is elhárítható, az megalapozza a felelősséget, ami viszont nem ellenőrizhető, vagy ellenőrizhető, de akár fizikailag, akár jogilag nem elhárítható, az nem alapoz meg felelősséget.

4. Bizonyítási szempontok

Az a benyomásom, hogy a vadkár elbírálása a jövőben a korábbinál is bonyolultabb és hosszadalmasabb lesz, mely során a bizonyítási teher alapvető fontosságú lesz, hiszen a felelősséget nem az dönti el, hogy a károkozó ténylegesen mit tett, hanem az, hogy az az ok, ami a kárhoz vezetett – ez lehet a vad mozgása, de lehet egy olyan magatartás, esemény, ami kiváltja a vadból a károkozást (pl. orvvadászat, vis maior, stb.) – ellenőrzési körön kívüli elháríthatatlan-e.

Ehhez pedig tételesen vizsgálni kell azt, hogy

- a vadászatra jogosult látta-e vagy látnia kellett volna a kár bekövetkeztét,
- ha igen, akkor annak bekövetkeztét, pontosabban azt, hogy a kár nem következzen be, volt-e lehetősége ellenőrizni,
- ha igen, akkor melyek azok az eszközök, amik az adott károkozás lehetőségét képesek elhárítani,
- ezek közül melyiket lehet, és milyen módon lehet,
- majd az objektíve elhárításra képes, és megengedett eszközök, megengedett módon való alkalmazása képes-e, alkalmas-e az adott károkozás elhárítására, azaz az ok elhárítható-e.

De hogy ne legyen teljesen mindegy, hogy a vadászatra jogosult mit tesz, utóbbi mondat a bizonyosság szintjén véleményem szerint nem megválaszolható. Nyitott a kérdés, **hogy mi van akkor, ha a vadászatra jogosult olyan és annyi eszközt használt és úgy, ahogy az megengedett, és még is bekövetkezik a vad? Az tűnik logikus válasznak, hogy akkor az a kár elháríthatatlan.**

Ezért aztán, lévén az elháríthatóság ilyen módon határozható meg a legkönnyebben, ha a vadászatra jogosult minden lehetséges és megengedett kárelhárítási módot alkalmaz, akkor ezzel maga bizonyítja be a kár okának elháríthatatlanságát.

Végezetül, hogy ha bárkiben a megnyugvás békéje sejlett volna fel, jeleznem kell, hogy az csupán délibáb, hiszen arról, még nem beszéltünk, hogy a vadászatra jogosult mellett a gépjármű vezetőjének felelőssége megmaradt a v.ü.f. körében, és mivel a vadászatra jogosult felelőssége már nem az, a gépjármű vezetőjének felelőssége az emelet szintű felelősség alapján vizsgálendő.

Kézenfekvő kérdés, hogy lehetséges-e az, hogy a vad magatartása ellenőrzési körön belüli elhárítható ok, és a gépjármű vezetője tevékenységi körébe is beletartozik? Ha igen, akkor ki lesz a felelős, tekintve, hogy a gépjármű vezető felelőssége szigorúbb, lévén azt az ellenőrzési körnél tágabb, tevékenységi kör határozza meg.

Legyenek ezen kérdések azonban egy következő találkozás témái.